

ซีรีส์แม่หยั่ว: มุมมองที่ต่างของท้าวศรีสุดาจันทร์ ผ่านกระบวนการทัศนทางศิลปะการแสดง

Mae Yua Series: A Different Perspective of Thao Sri Sudachan
Through the Visual Art Process

ตรีธวัฒน์ มีสมศักดิ์* | Treethawat Meesomsak

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ประเทศไทย;

Faculty of Humanities and Social Sciences Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author email: treethawat_mee@g.cmru.ac.th

Abstract

This academic article aims to analyze the interpretation of the series Mae Yua, which was broadcast as a television drama and through online platforms on Channel ONE31, consisting of 10 episodes. The analysis integrates the storyline with theoretical concepts, chronicles, historical texts, and relevant academic documents.

It was found that Mae Yua was a creative work whose plot was based on historical information about Thao Sri Sudachan, a woman who played a significant role during the Ayutthaya period and was portrayed negatively according to patriarchal principles. The series was presented from a different perspective from historical records. The author analyzed the elements of the television drama, including the main idea and conclusion, the presentation of historical content through various symbolic representations, and perspectives on gender and LGBTQ issues. The connection among the main characters was also explored to reveal the reasons behind their expressions and behaviors, rather than interpreting them merely through written historical narratives as in previous representations. The writing presents a narrative interpretation that diverges from conventional historical accounts, reflecting the distinctive presentation style of the series *Mae Yua*.

Keywords: Mae Yua, Thao Sri Sudachan, Television Series

Received: Jan 14, 2025 Revised: May 5, 2025 Accepted: June 4, 2025

<https://doi.org/10.14456/husoaru.2025.16>

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นบทความที่มุ่งเน้นวิเคราะห์การตีความจากซีรีส์ แม่หยั่ว ที่ถ่ายทอดผ่านรูปแบบละครโทรทัศน์และรูปแบบอื่น ๆ ทางออนไลน์ของช่องวัน 31 จำนวน 10 ตอน โดยวิเคราะห์จากเนื้อเรื่องร่วมกับแนวคิดทฤษฎี พงศาวดาร หนังสือประวัติศาสตร์ และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

พบว่า ซีรีส์ แม่หยั่ว เป็นการสร้างที่มีบทโครงเรื่องโดยอ้างอิงจากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของท้าวศรีสุตาจันทร์ สตรีที่มีบทบาทสมัยอยุธยาและมีการบันทึกทัศนคติในทางลบตามหลักแบบปิตาธิปไตย โดยซีรีส์ได้มีการนำเสนอในมุมมองที่ต่างจากการบันทึกทางประวัติศาสตร์ ผู้เขียนได้วิเคราะห์จากองค์ประกอบของละครโทรทัศน์ คือ แนวคิดหลักของเรื่องรวมถึงบทสรุป การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ผ่านมายาคติสื่อสัญลักษณ์ต่าง ๆ และมุมมองเพศประเด็น LGBTQ+ รวมถึงการเชื่อมโยงตัวละครหลักให้มีเหตุผลของการแสดงออกมากกว่าตีความผ่านตัวอักษรตามที่เคยนำเสนอมาในรูปแบบอื่น ๆ ดังที่เคยมีปรากฏโดยเขียนนำเสนอรูปแบบการพรรณนาผ่านมุมมองที่แตกต่างจากข้อบันทึกทางประวัติศาสตร์ตามรูปแบบการนำเสนอของซีรีส์ “แม่หยั่ว”

คำสำคัญ: แม่หยั่ว, ท้าวศรีสุตาจันทร์, ซีรีส์

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน สื่อโทรทัศน์และนิเทศศาสตร์ได้เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากการแข่งขันที่เข้มข้นในอุตสาหกรรมละครโทรทัศน์ ค่าละครสถานีโทรทัศน์ ตลอดจนผู้จัดและผู้ผลิตจึงจำเป็นต้องปรับตัวทั้งในด้านแนวคิด กลยุทธ์ และกระบวนการผลิต เพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมและสร้างกระแสการรับชมในระดับสูง การแข่งขันดังกล่าวส่งผลให้รูปแบบการเล่าเรื่องและเนื้อหาละครมีความหลากหลายและตอบสนองต่อความต้องการของผู้ชมมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีบทบาทในการเปิดโลกทัศน์และขยายกรอบการรับรู้ของผู้ชมละครโทรทัศน์ (ทิพย์ภาศิริ แก้วเทศ, 2561) ขณะเดียวกัน พฤติกรรมการรับสารของผู้ชมชาวไทยในด้านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ยังมีความหลากหลาย ทั้งในมิติของความบันเทิงและการรับรู้ข่าวสารตามความสนใจเฉพาะบุคคล (ณัฐนันท์ ศิริเจริญ, 2552) ปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นแรงผลักดันให้ผู้ผลิตสร้างสรรค์ผลงานที่มีความแตกต่างและแปลกใหม่มากขึ้น นอกจากนี้ ในบริบทสังคมร่วมสมัย ละครโทรทัศน์และ

ภาพยนตร์ยังมีบทบาทเป็นแรงขับเคลื่อนในมิติอื่น ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การสร้างภาพลักษณ์ของประเทศ และการกระตุ้นให้สังคมไทยหันกลับมาให้ความสนใจต่อประวัติศาสตร์ในมิติที่หลากหลายยิ่งขึ้น

ซีรีส์ แม่หยั่ว ของช่องวันเป็นหนึ่งในผลงานสร้างสรรค์ด้านศิลปะการแสดงที่นำโครงสร้างเนื้อเรื่องมาจากบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ คือ ท้าวศรีสุดาจันทร์ สตรีผู้มีอิทธิพลอย่างยิ่งในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยผู้กำกับได้นำเสนอเรื่องราวผ่านมุมมองการตีความใหม่ที่แตกต่างจากกรอบการรับรู้แบบเดิม ท้าวศรีสุดาจันทร์ปรากฏในประวัติศาสตร์ในฐานะสตรีผู้มีบทบาทสำคัญทั้งในมิติการเมืองและการปกครอง ท่ามกลางบริบทของราชอาณาจักรอยุธยาที่มีลักษณะพหุวัฒนธรรมและการแข่งขันระหว่างหลายราชวงศ์เพื่อช่วงชิงอำนาจ นอกจากนี้ ท้าวศรีสุดาจันทร์ยังเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินเพศหญิงเพียงผู้เดียวที่ปรากฏในบันทึกประวัติศาสตร์ ซึ่งถือเป็นการดำรงสถานะที่ขัดต่อโบราณราชประเพณีและข้อบัญญัติของสังคมในยุคนั้น หลักฐานทางประวัติศาสตร์หลายฉบับ เช่น พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับกรมเจิม ได้กล่าวถึงเหตุการณ์การอัญเชิญพระยอดฟ้า พระโอรสของสมเด็จพระไชยราชาธิราช ขึ้นครองราชย์เมื่อมีพระชนมายุเพียง 11 ปี โดยมีแม่อยู่หัวท้าวศรีสุดาจันทร์เป็นผู้ช่วยว่าราชการแผ่นดิน ข้อความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจและบทบาททางการเมืองของท้าวศรีสุดาจันทร์อย่างชัดเจน ทั้งในฐานะจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนผ่านอำนาจ การส่งเสริมขุนวรรวงศาธิราชขึ้นครองราชย์ และการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เชื่อมโยงกับการฟื้นฟูอำนาจของราชวงศ์อู่ทอง ซึ่งเป็นหนึ่งในห้าราชวงศ์สำคัญและเป็นสายราชวงศ์ดั้งเดิมของการสถาปนากรุงศรีอยุธยา ด้วยเหตุนี้ ท้าวศรีสุดาจันทร์จึงมิได้เป็นเพียงสตรีที่ถูกบันทึกไว้ในหน้าประวัติศาสตร์ หากแต่เป็นตัวแทนของความเปลี่ยนแปลงในระบบการปกครอง และสะท้อนการใช้ความสามารถส่วนบุคคลในการสร้างอำนาจทางการเมือง ภายใต้บริบทสังคมที่ยึดโยงอำนาจการปกครองไว้กับเพศชายเป็นหลัก

ท้าวศรีสุดาจันทร์เป็นบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ถูกสร้างและผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมหลายครั้ง โดยการนำเสนอที่ปรากฏอย่างเด่นชัดและก่อให้เกิดกระแสในระดับชาติคือ ภาพยนตร์ สุริโยไท พ.ศ. 2544 ซึ่งกำกับโดยหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิมยุคล และต่อมาได้มีการนำเรื่องราวดังกล่าวมาสร้างใหม่ในรูปแบบซีรีส์ทางช่องวัน โดยยังคงใช้โครงเรื่องจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นฐาน แต่มีการปรับเปลี่ยนมุมมองในการนำเสนอให้แตกต่างออกไปอย่างไรก็ตาม ในการรับรู้ของผู้ชมโดยทั่วไป ตัวละครท้าวศรีสุดาจันทร์ยังคงถูกนำเสนอใน

ทศนะเชิงลบ และมักถูกจดจำในฐานะ “ตัวร้ายทางประวัติศาสตร์” ซึ่งสะท้อนแนวคิดที่ว่า การเขียนประวัติศาสตร์มักเป็นกระบวนการของฝ่ายผู้ชนะที่ได้รับการยกย่องและเชิดชูในบันทึกพงศาวดาร ขณะที่ผู้พ่ายแพ้หรือผู้ทำทลายอำนาจเดิมกลับถูกตีความในด้านลบ (ชาตรี เณลิมยุคล, 2544)

จากข้อถกเถียงที่หลากหลายทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ มุมมองของผู้กำกับ ผู้รับชม ตลอดจนบุคคลทั่วไป ส่งผลให้ซีรีส์ แม่หยั่ว กลายเป็นสื่อออนไลน์ที่มีเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ ซึ่งได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง และสามารถทำหน้าที่เป็นจุดเริ่มต้นในการกระตุ้นความสนใจด้านประวัติศาสตร์ให้แก่ผู้ชมในวงกว้าง ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงมีความสนใจในการจัดทำบทความวิชาการฉบับนี้ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ซีรีส์ แม่หยั่ว จำนวน 10 ตอน ผ่านการพิจารณาการวางโครงเรื่องและการเปรียบเทียบข้อมูลทางประวัติศาสตร์จากมุมมองที่แตกต่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอในรูปแบบบทความวิชาการ อันมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ทางวิชาการตามแนวทางศิลปกรรมศาสตร์ ตลอดจนเพื่อส่งเสริมให้ซีรีส์ดังกล่าวเป็นจุดตั้งต้นสำคัญในการสร้างความสนใจด้านประวัติศาสตร์ในหมู่คนรุ่นใหม่ของสังคมร่วมสมัย

จากประวัติศาสตร์สู่ศาสตร์ศิลปะการแสดง

ประวัติศาสตร์และศิลปะการแสดง ศาสตร์ที่มีมุมมองแตกต่าง แต่สามารถเป็นกระจกสะท้อนวัฒนธรรมความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในบริบทในประเทศไทย ศิลปะการแสดงมีหน้าที่ในการบอกเล่าเรื่องราว ถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรม ระหว่าง คน ชุมชน สังคม โดยผ่านพิธีกรรม เพราะคนไทยในอดีตยังมีการนับถือศาสนาพุทธ แต่ก็ยังมีวิธีปฏิบัติแบบพราหมณ์ ผสมผสานการนับถือผี วัฒนธรรมยังเป็นทั้งแบบรูปธรรมและนามธรรม (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2560) ทั้งนี้ ยังสะท้อนถึงวิถีชีวิตและความสนุกสนานของผู้คนในแต่ละภูมิภาคต่างท้องถิ่นผสมผสานความบันเทิง ศิลปะการแสดงเหล่านี้ยังเป็นสื่อกลางในการปลูกฝัง คุณธรรมและความเป็นชาติได้อีกช่องทางหนึ่ง ประวัติศาสตร์ไทยยังเป็นแหล่งรวมความเป็น วัฒนธรรมและเป็นแรงบันดาลใจหนึ่งในการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงในรูปแบบใหม่ หรือการ ผสานใช้ศาสตร์ศิลปะการแสดงที่เป็นตัวเชื่อมโยงเรื่องราวให้เข้ากัน เช่น การนำเหตุการณ์สำคัญ ในประวัติศาสตร์มาถ่ายทอดผ่านภาพยนตร์เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในการรักชาติ สอดรับกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ, 2564) กับการเสริมสร้างทุนทางสังคม รวมถึงการสร้างจิตสำนึกของความรักชาติ และความสามัคคีในหมู่ประชาชน การส่งเสริมการเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ศาสนา และวิถีชีวิตของคนในสังคม

สุริโยไท และตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เป็นหนึ่งในภาพยนตร์ของไทยมีการลงทุนสูงในการผลิตและมีมาตรฐานสากล (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม, 2551) ใช้ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นแกนกลางในการเล่าเรื่อง โดยเล่าถึงพระราชประวัติของสมเด็จพระสุริโยทัย ทรงเป็นต้นแบบของความเสียสละเพื่อชาติ ถ่ายทอดเรื่องราวความเสียสละผ่านงานทางภาพยนตร์ และถือเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงบทบาทของสตรีในสังคมไทยยุคโบราณผ่านมุมมองของคนปัจจุบัน รวมถึงการเล่าเรื่องที่ปราณีตละเอียดอ่อน การใส่ใจในรายละเอียดของเครื่องแต่งกาย สถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมประเพณี ทำให้ผู้ชมสามารถเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ได้อย่างสมจริง ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เป็นอีกหนึ่งผลงานที่ทรงคุณค่าของการนำเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ไทยมาถ่ายทอดในรูปแบบภาพยนตร์ โดยมุ่งเน้นเรื่องราวของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระมหากษัตริย์ผู้กอบกู้เอกราชของชาติไทย ตามพระราชพงศาวดารที่มีการเขียนบันทึกการนำเสนอที่เข้มข้นและลึกซึ้งในเรื่องราวของสงคราม ยุทธศาสตร์ และความเสียสละของพระองค์ ทำให้ภาพยนตร์เรื่องนี้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต

การผสมผสานระหว่างการเล่าเรื่องที่น่าติดตามกับการใช้เทคนิคภาพยนตร์สมัยใหม่ เช่น ฉากยุทธหัตถีที่เต็มไปด้วยรายละเอียดและความยิ่งใหญ่ การใช้เทคนิคเหล่านี้ช่วยสร้างความตื่นตาตื่นใจและดึงดูดคนรุ่นใหม่ให้หันมาสนใจประวัติศาสตร์มากขึ้น (กำจร หลุยยะพงศ์, 2556) ทั้งสองภาพยนตร์นี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้คนไทยเข้าใจเหตุการณ์สำคัญในอดีต แต่ยังเป็นตัวอย่างของการใช้ศิลปะการแสดงเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจในชาติ ผู้สร้างสรรค์แสดงให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ไม่ใช่เรื่องล้าสมัย แต่สามารถนำมาสร้างสรรค์ในรูปแบบที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความสนใจของคนในยุคปัจจุบัน การนำประวัติศาสตร์มาใช้ในศิลปะการแสดง ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของภาพยนตร์หรือการแสดงรูปแบบอื่น ๆ มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่า ทั้งในแง่การถ่ายทอดความรู้และการสร้างแรงบันดาลใจ ศิลปะการแสดงไทยจึงเป็นเสมือนสะพานที่เชื่อมโยงอดีต ปัจจุบัน และอนาคตเข้าไว้ด้วยกัน และยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สมควรถูกอนุรักษ์และพัฒนาต่อไปอย่างยั่งยืน

แม่หยั่ว จากบันทึกพงศาวดารสู่การสร้างสรรคชีรีส์

ชีรีส์ แม่หยั่ว ละครโทรทัศน์ทางช่องวัน 31 นำเสนอในรูปแบบชีรีส์ การเปลี่ยนถ่ายจากยุคละครโทรทัศน์สู่การรับชมทางออนไลน์ โดยมีโครงเรื่องมาจากประวัติศาสตร์ท้าวศรีสุตาจันทรสตรียี่ที่มีอำนาจและถูกบันทึกในทางประวัติศาสตร์ในทัศนะด้านลบ สำหรับชีรีส์ผลงานจากผู้กำกับ คุณสันต์ ศรีแก้วหล่อ และคุณศิริลักษณ์ ศรีสุคนธ์ ผู้สร้างสรรคืบทละครร่วมด้วยคุณอัญชลี ไมตรี ที่ปรึกษาด้านข้อมูล

ภาพที่ 1: ภาพศาล “แม่หยั่ว” วัดร้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่มา: ตรีธวัฒน์ มีสมศักดิ์, 2567

จากการนำบันทึกพงศาวดารมาสู่กระบวนการสร้างสรรค์เชิงศิลปะการแสดง สามารถสรุปสาระสำคัญของโครงเรื่องได้ว่า ตัวละคร “จินดา” หรือที่ปรากฏในพระนาม “ท้าวศรีสุตาจันทร” ซึ่งในลำดับยศต่อมาได้รับการนำเสนอให้เป็นธิดาของออกพระลพบุรี เป็นสตรีที่มีความงามโดดเด่น ควบคู่กับสติปัญญา ความเฉลียวฉลาด และความทะเยอทะยานทางการเมือง โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการช่วงชิงอำนาจและบัลลังก์จากโครงสร้างอำนาจเดิมของราชวงศ์ทั้งห้า ในบริบทของแผ่นดินสมเด็จพระไชยราชาธิราช กษัตริย์นักรบแห่งกรุงอโยธยา ซึ่งทรงมีความพยายามฟื้นฟูอำนาจและความชอบธรรมของเชื้อสายราชวงศ์ละโว้ ตัวละครจินดาจึงถูก

กำหนดบทบาทให้ต้องถวายตัวเป็นหนึ่งในพระสนมเอกทั้งสี่ทิศ การถวายตัวดังกล่าวนำไปสู่ความขัดแย้งทางอารมณ์และการเมือง เนื่องจากนางจำต้องพรากจากชายคนรัก คือ วาสนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันสะท้อนความตึงเครียดระหว่างปัจเจกบุคคลกับโครงสร้างอำนาจของรัฐ ขณะเดียวกัน จินดาต้องเผชิญกับการแข่งขันจากพระสนมเอกต่างเมืองอีกสามพระองค์ ได้แก่ ท้าวอินทสุเรนทร์ หรือจิตรวดี พระสนมเอกพระองค์แรกในรัชสมัยพระไชยราชาธิราช นางละอองคำ และนางต้นหยง ซึ่งล้วนมีเป้าหมายร่วมกันในการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่ง “พระอัครมเหสี” การช่วงชิงอำนาจภายในฝ่ายในดังกล่าวก่อให้เกิดโครงเรื่องที่ซับซ้อน เชื่อมโยงทั้งมิติความรัก การเมือง และความรุนแรงเชิงโครงสร้างในราชสำนัก

จากเรื่องย่อที่นำเสนอในรูปแบบซีรีส์จำนวน 10 ตอน ผู้สร้างได้ถ่ายทอดเหตุการณ์สำคัญหลายประการ ได้แก่ ฉากการสงครามของสมเด็จพระไชยราชาธิราชและขุนพิเรนทรเทพ ฉากการสถาปนาองค์รัชทายาทผ่านพิธีกรรมโบราณที่ใช้ “ท่อนจันทร์” ฉากการสังหารองค์ยุวกษัตริย์ด้วยพิธีกรรมตามจารีต รวมถึงฉากการขึ้นครองราชย์ของสมเด็จพระไชยราชาธิราช อันสะท้อนการใช้พิธีกรรมและความรุนแรงเป็นเครื่องมือสร้างความชอบธรรมทางอำนาจ นอกจากนี้ ยังมีการเปิดตัวตัวละครสำคัญ ได้แก่ วาสน หรือผู้ที่ขึ้นครองราชย์ในนามขุนวรรงศาธิราช และจินดา หรือท้าวศรีสุดาจันทร์ โดยโครงเรื่องได้เน้นความสัมพันธ์เชิงเสนหาระหว่างทั้งสองซึ่งเกิดขึ้นก่อนการถวายตัว ความสัมพันธ์ดังกล่าวถูกนำเสนอในฐานะมูลเหตุสำคัญที่เชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในเรื่อง และเป็นแรงผลักดันเชิงอารมณ์ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเวลาต่อมา ประเด็นเชิงสัญลักษณ์ยังปรากฏผ่านเหตุการณ์ยอดพระปรารักษ์ที่พังทลายลงจากสายฟ้าผ่า ซึ่งถูกใช้เป็นนิมิตและลางบอกเหตุทางการเมือง โดยเหตุการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การที่จินดาได้พบกับสมเด็จพระไชยราชาธิราชเป็นครั้งแรกในการเข้าถวายตัว สะท้อนการเชื่อมโยงระหว่างอำนาจทางโลก อำนาจเหนือธรรมชาติ และความชอบธรรมในการครองราชย์ อันเป็นลักษณะเด่นของการสร้างสรรค์งานศิลปะการแสดงที่อิงประวัติศาสตร์และพงศาวดาร

จากการพิจารณาเนื้อเรื่อง สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ว่า โครงเรื่องให้ความสำคัญกับการได้มาซึ่งโอรสจากการถวายตัวของนางจินดา อันเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเลื่อนฐานันดรศักดิ์ขึ้นเป็นพระมเหสี ควบคู่ไปกับการสร้างกลวิธีด้านฤกษ์ยามในการถวายตัว ซึ่งมีท้าวอินทสุเรนทร์ หรือที่ปรากฏในอีกนามหนึ่งว่า นางจิตรวดี เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการชักนำและบงการ ทั้งนี้เนื่องจากท้าวอินทสุเรนทร์เล็งเห็นลักษณะและดวงชะตาของนางจินดาว่ามี

เกณฑ์ให้กำเนิดโอรส ซึ่งจะส่งผลต่อเสถียรภาพทางอำนาจในราชสำนักอยุธยา เนื้อเรื่องยังนำเสนอเหตุการณ์การลงโทษฝ่ายในที่ออกนอกเขตพระราชฐาน อันสืบเนื่องจากเหตุการณ์ยอดพระปรมาภิไธย ซึ่งถูกตีความเป็นลางร้าย และนำไปสู่กระบวนการพิจารณาโทษ โดยพระโลกทศปรีคำสั่งให้ออกนอกกรุงอยุธยา สำหรับนางจินดา นั้น แม้ตามมูลความผิดจะต้องรับโทษประหารชีวิต แต่ด้วยพระเมตตาและความเสน่หาที่พระไชยราชาธิราชมีต่อนาง จึงทรงลดโทษเหลือเพียงการโบยด้วยหวายจำนวน 20 ที และการจองจำในตึกหนักเป็นระยะเวลา 1 เดือน ก่อนการเดินทางออกจากอยุธยา พระโลกทศปรีคำได้พบและเตือนท้าวอินทสุเรนทร์ให้เร่งหาทางกำจัดนางจินดา เนื่องจากเห็นว่านางจะนำภัยร้ายแรงมาสู่บ้านเมือง โดยอ้างอิงจากดวงชะตาที่มีดาวอาทิตยซึ่งแสดงถึงอำนาจและความแข็งแกร่งอย่างผิดปกติ ขณะเดียวกัน ท้าวอินทสุเรนทร์ หรือที่เรียกว่านางตันหยง ได้ตั้งข้อสังเกตจากการพบกเหี่ยวบินเข้ามาในเขตพระราชฐาน โดยเฉพาะการบินมายังตึกหนักของนางจินดา ซึ่งนกเหี่ยวดังกล่าวถูกนำเสนอว่าเป็นสื่อกลางในการส่งสารระหว่างนางจินดากับวามน จุดเปลี่ยนสำคัญของเรื่องปรากฏในฉากการสถาปนาางสนมทั้งสี่ทิศ ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการแข่งขันและการชิงอำนาจภายในฝ่ายใน รวมถึงการลักลอบเข้าสู่เขตพระราชฐานชั้นในของวามน เพื่อพบกับนางจินดา เหตุการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การตั้งครุฑของท้าวอินทสุเรนทร์ การถวายตัวของนางจินดา และการวางแผนถวายตัวของท้าวศรีจุฬาลักษณ์ ตลอดจนการวางแผนให้พระนางจิตติแห่งพระครุฑ ซึ่งสะท้อนการใช้กลไกความรุนแรงเชิงโครงสร้างในราชสำนัก ภายหลัง พระไชยราชาธิราชเสด็จออกศึก และเมื่อพระองค์สวรรคต จึงเกิดการเปลี่ยนผ่านอำนาจในการครองราชย์ โดยในซีรีส์ดังกล่าวมีการปรับเปลี่ยนมูลเหตุการสวรรคตให้แตกต่างจากพงศาวดารเดิม โดยเสนอว่าเกิดจากการลอบวางยา (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2544) ต่อมา วามนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในราชสำนัก ผ่านการใช้ยาพิษและผื่น โดยมีนางตันหยงเป็นผู้นำตัวผู้ได้รับพิษออกไปรักษา ก่อนที่วามนจะขึ้นครองราชย์และสถาปนาตนเป็นขุนวรรงศาธิราช อย่างไรก็ตาม ความโกลาหลและความไร้เสถียรภาพภายในราชสำนักอยุธยาได้นำไปสู่การรวมกำลังของขุนพิเรนทรเทพ ซึ่งใช้กลอุบายอ้างเหตุข้างเผือกที่เหมาะสมกับพระบารมี เพื่อชักนำให้ขุนวรรงศาธิราชเสด็จออกไปคล้องช้างด้วยพระองค์เอง ก่อนจะลอบสังหาร และนำศีรษะไปเสียบประจาน ณ วัดแรง เหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนการยุติอำนาจผ่านความรุนแรง และการฟื้นฟูความชอบธรรมทางการเมืองในบริบทของรัฐโบราณ

ซีรีส์ แม่หยั่ว การนำเรื่องราวประวัติศาสตร์มาสร้างสรรค์เป็นซีรีส์ในมุมมองใหม่อย่างลงตัว โดยการถกตีความใหม่ผ่านมุมมองที่ลึกซึ้งซับซ้อน หลากหลายมิติกว่าเดิม ความน่าสนใจของเรื่องราวอยู่ที่การนำเสนอชีวิตของผู้หญิงในฐานะตัวแปรสำคัญในเกมการเมืองยุคโบราณหรือตามธรรมชาติของโลก ผู้ที่แข็งแกร่งกว่าในสถานะทางสังคมจะเป็นผู้รอดพ้น นับเป็นกฎทางธรรมชาติ (วิริยาภรณ์ จุณหะวิทย์, 2554) ท้าวศรีสุดาจันทร์ ในรูปแบบการนำเสนอนี้ นับเป็นมุมมองที่หาได้ยากในงานละครทั่วไป ยังแสดงให้เห็นถึงความทะเยอทะยาน ความรักต้องห้าม และความขัดแย้งภายในราชสำนัก ผ่านเหตุการณ์ที่เข้มข้น จากการแย่งชิงอำนาจ การวางแผนและกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่เต็มไปด้วยเล่ห์เหลี่ยม รวมถึงชะตากรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อโบราณ ตัวละครหลักถูกสร้างให้มีมิติที่มากกว่าเพียงภาพของผู้หญิงทะเยอทะยาน เธอเป็นตัวแทนของความฝัน ความรัก และความพยายามที่จะฝ่าฟันข้อจำกัดของยุคสมัยนั้น

การสร้างตัวละครในซีรีส์แม่หยั่ว

การสร้างสรรคตัวละคร ผู้สร้างสรรค์ได้วางรูปแบบของบทหรือลักษณะเฉพาะของตัวละครโดยมีการวางรูปแบบตัวละคร ทั้งวิถีคิดและการแสดงออกทางกาย การสื่อสาร เพื่อให้ผู้ชมได้มุมมองต่างจากที่ได้มีการจดบันทึกหลักฐานหรือจากที่มีการนำเสนอ โดยอธิบายรูปแบบตัวละครหลักได้ดังนี้

ท้าวศรีสุดา หรือจินดา ตัวละครหลักที่ถูกสร้างขึ้นจากเค้าโครงทางประวัติศาสตร์ที่ผู้กำกับใช้เป็นหลักในการดำเนินเรื่องราว ตัวละครนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดแบบปิตาธิปไตย คือ การครอบครองเรือนร่างของผู้หญิง โดยเฉพาะในละครที่สื่อถึงลูกขุนนางทั้ง 4 ภาคหรือที่เรียกว่าสนมสี่ทิศ ที่มีความเชื่อว่ากษัตริย์ในยุคนั้นต้องมีเมียให้ครบในทุกราชวงศ์ เพื่อการขยายอิทธิพลการปกครอง แต่อีกในนัยยะคือ การใช้สตรีในการเป็นตัวแทน ในเหตุผลทางการเมือง การครอบครองเรือนร่างของผู้หญิง คือการประกาศความศักดิ์ศรีความสำเร็จหรือยิ่งใหญ่ของผู้ชาย บทบาทท้าวศรีสุดาจันทร์ในเรื่องยังถูกกำหนดให้กลายเป็นเมียที่ดี แม้ที่เลี้ยงลูกโดยมีชายเป็นใหญ่ (ไกล่รุ่ง ภู่ออนโส, 2563) กล่าวได้ว่าตัวละครนี้มีอำนาจในการตอบโต้ด้วยคำพูดและการกระทำที่ผ่านสติปัญญามีวางแผน การสร้างตัวละครจากโครงเรื่องทางประวัติศาสตร์ให้มีความคิดเท่าทันเพศชายและมีอำนาจในการต่อรอง นอกจากนั้นยังมีการใช้เรือนร่างที่ถือว่าเป็นสมบัติของรัฐตามแนวคิด แต่ในละครแม่หยั่วยังมีการตีความใหม่ของผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ ทศนะมุมมอง การเล่าเรื่องของผู้หญิง ภาพแทนของมนุษย์มากยิ่งขึ้น

คือ ภาพของเมียที่ดีและแม่ที่รักลูก และยังมีถึงบาปบุญการปฏิบัติให้ถูกต้องตามศีลธรรม แม้หญิงนั้นจะพยายามขึ้นสู่อำนาจด้วยสติปัญญาแล้วก็ตาม แต่ก็ยังต้องแลกมาด้วยการเลือก และเสียสละของฝ่ายหญิง

พระไชยราชาธิราช ตัวละครที่สร้างจากบุคคลที่เป็นกษัตริย์โดยการสร้างตัวละครของเรื่องนี้มีลักษณะที่ดูต้น หัวร้อนมีความรุนแรง เป็นบุคคลที่มีความเอาแต่ใจตนเอง มีลักษณะใกล้เคียงกับโรคอารมณ์สองขั้วหรือที่เรียกว่าไบโพลาร์ (Bipolar disorder) มีความผิดปกติทางจิตเวชที่ทำให้เกิดความแปรปรวนทางอารมณ์ อารมณ์ดีสุดขีด อารมณ์ร้อนสุดขีด แปรปรวนโดยการแสดงออกซึ่งอารมณ์ชั่ววูบตรงข้ามสองแบบสลับไปมาที่ไม่สามารถควบคุมได้ เป็นลักษณะที่ปรากฏชัดในการสร้างตัวละคร สามารถตั้งข้อสังเกตได้ในตอนหนึ่งที่มีการเค้นความจริงจนทำให้เชลยเสียชีวิต และเกิดอารมณ์แปรปรวนอย่างเห็นได้ชัด

ขุนวรวงศาธิราช หรือที่ปรากฏในนาม “วามน” เป็นตัวละครสำคัญซึ่งมีตัวตนอยู่จริงในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และสามารถตั้งข้อสังเกตเชิงวิเคราะห์ได้ว่า การนำเสนอตัวละครดังกล่าวในงานสร้างสรรค์ร่วมสมัย มักถูกกำหนดให้มีลักษณะเชิงลบหรือเป็น “ตัวร้าย” โดยสอดคล้องกับการนำเสนอในภาพยนตร์ สุริโยไท (พ.ศ. 2544) ของหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล ซึ่งถ่ายทอดภาพของขุนวรวงศาธิราชในฐานะบุคคลที่ใช้อำนาจโดยปราศจากจริยธรรม และได้มาซึ่งอำนาจผ่านวิธีการที่ไม่ชอบธรรม การสร้างภาพลักษณ์ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักฐานเอกสารทางประวัติศาสตร์หลายฉบับที่บันทึกถึงพฤติกรรมและบทบาททางการเมืองของขุนวรวงศาธิราช ในเชิงการสร้างสรรค์ตัวละคร ตัวละครนี้จึงถูกออกแบบให้มีลักษณะร้ายอย่างชัดเจน ทั้งในมิติของนิสัยส่วนบุคคลและภูมิหลังครอบครัว โดยสามารถสังเกตได้ว่าหลายเหตุการณ์สำคัญที่ปรากฏในโครงเรื่องล้วนมีความเชื่อมโยงกับการวางแผนหรือการบงการของตัวละครดังกล่าว อันสะท้อนบทบาทของขุนวรวงศาธิราชในฐานะกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนความขัดแย้งและความโกลาหลทางการเมืองภายในราชสำนัก

ขุนพิเรนทรเทพ เป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในโครงเรื่อง โดยถูกออกแบบให้ทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมโยงเหตุการณ์และการสืบค้นหามูลเหตุแห่งความจริงที่เกิดขึ้นในราชสำนัก ตัวละครนี้มีความสัมพันธ์เชิงสายเลือดกับนางละอองคำ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสมเหตุสมผลของโครงเรื่องในเชิงเครือญาติและการเมืองราชสำนัก นอกจากนี้ ขุนพิเรนทรเทพยังถูกกำหนดบทบาทให้เป็นบุคคลใกล้ชิดของสมเด็จพระไชยราชาธิราช ทำให้ทุกเหตุการณ์สำคัญมีความเชื่อมโยงในเชิงอำนาจควบคู่ไปกับมิติของคุณธรรมและความชอบธรรม

ตัวละครดังกล่าวจึงมิได้เป็นเพียงผู้ใช้กำลังหรืออำนาจทางการเมือง หากแต่เป็นตัวแทนของ “ความชอบธรรม” ที่ทำหน้าที่ถ่วงดุลอำนาจในโครงเรื่อง

ท้าวอินทสุเรนทร์ หรือจิตรวดี เป็นตัวละครพระสนมเอกพระองค์แรก ซึ่งแม้จะมีฐานะเป็นพระชายาและมีบุตรแล้ว แต่ยังไม่สามารถก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งพระอัครมเหสีได้ เนื่องจากยังมีได้ให้กำเนิดพระโอรส ตัวละครนี้ถูกออกแบบให้มีลักษณะของผู้อยึดมั่นในกรอบศีลธรรมและจารีตประเพณี มีความทะเยอทะยานในอำนาจแต่ยังคงมีความลังเลเกรงกลัวกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานทางสังคมในบริบทยุคสมัยเดียวกัน นอกจากนี้ ชีวีส์ยังนำเสนอการให้กำเนิดบุตรที่มีลักษณะผิดแผกทางกายภาพ อันสื่อถึงภาวะเด็กที่มีความผิดปกติทางโครโมโซม หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า “ดาวน์ซินโดรม” ผ่านการคัดเลือกนักแสดงและการออกแบบรูปลักษณ์ ซึ่งสะท้อนการใช้สัญลักษณ์ทางกายภาพเพื่อเสริมความหมายเชิงโศกนาฏกรรมและข้อจำกัดของอำนาจฝ่ายใน

ท้าวศรีจุฬาลักษณ์สิริธร เป็นตัวละครที่ถูกออกแบบให้มีลักษณะร้ายอย่างเด่นชัด ทั้งในเชิงพฤติกรรมและมูลเหตุทางศีลธรรม โดยมีความเชื่อมโยงกับขุนพิเรนทรเทพในเชิงราชวงศ์ ตัวละครนี้ถูกวางบทบาทให้เป็นผู้กระทำการที่ผิดศีลธรรมอย่างชัดแจ้ง โดยเฉพาะเหตุการณ์ลอบวางยาท้าวอินทสุเรนทร์จนแท้งบุตร ซึ่งสะท้อนการใช้อำนาจผ่านความรุนแรงและการทรยศ ภาพลักษณ์ของตัวละครยังถูกเสริมด้วยความเจ้าเล่ห์ ไหวพริบ และความสามารถในการวางแผนอย่างซับซ้อน ดังปรากฏในฉากที่นางวางกลอุบายซ้อนแผน โดยลอบออกไปถวายตัวสมเด็จพระไชยราชาธิราช ณ พลับพลานอกพระราชฐาน และจัดฉากให้เกิดการลอบยิง โดยใช้ตนเองเป็นผู้ได้รับบาดเจ็บ อันนับเป็นตัวอย่างของแผนการทางการเมืองที่แยบยลและซับซ้อน

ท้าวอินทเทวินพจิรา หรือที่เรียกว่านางตันหยง เป็นอีกหนึ่งตัวละครที่ผู้สร้างออกแบบให้มีความเฉลียวฉลาดและไหวพริบสูง โดยทำหน้าที่เป็นผู้กุมความลับสำคัญของตัวละครจินดา และเป็นผู้ช่วยเหลือในหลายเหตุการณ์ ตัวละครนี้ถูกนำเสนอในมิติของอัตลักษณ์ทางเพศแบบหญิงรักหญิง ซึ่งสะท้อนผ่านพฤติกรรมสองลักษณะสำคัญ ได้แก่ การกระทำที่เกิดจากแรงเสนาหาเชิงเรื่อร่า และความผูกพันในฐานะรักแรก อันช่วยเพิ่มมิติด้านอารมณ์และความหลากหลายทางความสัมพันธ์ในโครงเรื่อง

วาสุเทพ เป็นตัวละครที่ทำหน้าที่อยู่เบื้องหลังการวางแผนทั้งหมดของวามน โดยมีสถานะเป็นพราหมณ์ ซึ่งสะท้อนการผสมผสานอำนาจทางศาสนาเข้ากับการเมือง ตัวละครนี้ถูกออกแบบให้เป็นผู้บงการแผนการในด้านมืดของเรื่อง มีบทบาทสำคัญในฐานะบิดาของขุน

วรรณสาริราช และเป็นผู้มีความทะเยอทะยานในอำนาจโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องหรือศีลธรรม ส่งผลให้ตัวละครวาสุเทพกลายเป็นสัญลักษณ์ของการใช้อำนาจนอกกรอบจารีตและความชอบธรรม

ออกพระลพบุรีทรงสิทธิ์ เป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในฐานะบิดาของจินดา และเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการถวายตัวของบุตรสาว ตัวละครนี้ยังถูกนำเสนอให้ร่วมมือกับวาสุเทพในการวางแผนแย่งชิงอำนาจทางการเมือง ในตอนท้ายของเรื่อง ผู้สร้างได้ออกแบบให้ตัวละครออกพระลพบุรีทรงสิทธิ์กลายเป็นผู้รับผิดชอบต่อความผิดต่าง ๆ โดยเฉพาะการกระทำเกี่ยวกับคุณไสยและมนต์ดำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเชิงสัญลักษณ์ของ “แพะรับบาป” ในบริบทการเมืองและความขัดแย้งเชิงอำนาจในสังคมโบราณ

การสร้างความบันเทิงผ่านซีรีส์ในมุมมองที่แตกต่าง

ซีรีส์ แม่หยั่ว เป็นละครโทรทัศน์ที่นำเสนอในรูปแบบซีรีส์ ซึ่งสะท้อนพัฒนาการของสื่อบันเทิงร่วมสมัยที่ผสมผสานลักษณะของ “ละครโทรทัศน์” และ “ซีรีส์” เข้าด้วยกัน โดยสื่อทั้งสองประเภทมีความเหมือนกันในมิติของการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านศิลปะการแสดง และการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะเป็นตอน ๆ อย่างไรก็ตาม ละครโทรทัศน์แบบดั้งเดิมมักเน้นการเล่าเรื่องที่มีความยาวต่อเนื่อง ตอนหนึ่งมีความยาวประมาณ 60–120 นาที และออกอากาศตามช่วงเวลาที่กำหนด โดยจำนวนตอนมักอยู่ระหว่าง 15–50 ตอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความนิยมและเรตติ้งของผู้ชม ขณะที่ซีรีส์มีลักษณะการเล่าเรื่องที่กระชับมากกว่า โดยตอนหนึ่งมีความยาวประมาณ 20–60 นาที และนิยมผลิตในจำนวนตอนที่จำกัด เช่น 6–13 ตอน ทั้งยังเน้นการเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ชมสามารถรับชมได้ตามความสะดวก และเอื้อต่อการรับชมอย่างต่อเนื่อง (binge watching) ในด้านการผลิต ซีรีส์มักถ่ายทำเสร็จสิ้นก่อนการเผยแพร่ ทำให้ผู้สร้างมีอิสระในการกำหนดทิศทางการเล่าเรื่อง เนื้อหา และรูปแบบการนำเสนอได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้ซีรีส์สามารถนำเสนอประเด็นที่หลากหลาย กลุ่มเล็ก และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ชมร่วมสมัยที่แสวงหาประสบการณ์การรับชมรูปแบบใหม่ได้มากกว่าละครโทรทัศน์ทั่วไป

สำหรับซีรีส์ แม่หยั่ว นับเป็นการตีความใหม่ในการสร้างตัวละคร โดยเฉพาะการนำเสนอภาพของท้าวศรีสุดาจันทร์ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่มีทั้งมุมมองเชิงบวกและเชิงลบ (สกุล บุญยทัต, 2560) ซีรีส์ดังกล่าวนำเสนอท้าวศรีสุดาจันทร์ใน

ฐานะสตรีผู้ทรงอำนาจ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองในสมัยกรุงศรีอยุธยา การนำเสนอในลักษณะนี้แตกต่างจากการรับรู้แบบเดิมที่มักเน้นเพียงด้านเดียวของตัวละคร การตีความดังกล่าวสะท้อนแนวคิดหลักของศิลปะการแสดงร่วมสมัยที่มุ่งเน้นการวิพากษ์ และการเปิดพื้นที่ให้เกิดบทสนทนาใหม่ระหว่างประวัติศาสตร์กับสังคมปัจจุบัน โดยซีรีส์ แม่หยั่ว มิได้เพียงถ่ายทอดเหตุการณ์ในอดีต หากแต่ชวนให้ผู้ชมตั้งคำถามต่อการรับรู้ทางประวัติศาสตร์ การใช้วิจารณ์ญาณในการพิจารณาข้อมูล และการไม่หลงเชื่อภาพหรือเรื่องราวที่ปรากฏเพียงผิวเผิน แต่ต้องอาศัยการวิเคราะห์บริบท เหตุปัจจัย และมิติแวดล้อมของเหตุการณ์ร่วมด้วย อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศิลปะการแสดงที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันอย่างมีวิจารณ์ญาณ

การประยุกต์แนวคิดทางศิลปะการแสดง

ซีรีส์ แม่หยั่ว เป็นตัวอย่างของการใช้ศิลปะการแสดงในการสร้างความบันเทิง จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การแสดงของนักแสดงแต่ละคนมีความละเอียดอ่อนในการถ่ายทอดอารมณ์และความคิดของตัวละครที่ซับซ้อน มีการอธิบายภูมิหลังตามหลักการเหตุผล ให้ผู้อื่นเข้าใจตน (สดใส พันธุมโกมล, 2565) รวมถึงการจัดฉากและการกำกับที่ใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ สีสันและองค์ประกอบทางภาพ การตัดต่อลำดับภาพเป็นช่วยเสริมสร้างอารมณ์และสารที่ต้องการสื่อถึงผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาพรวมแล้ว แม่หยั่ว ในการเสนอนี้เป็นมากกว่าละครโทรทัศน์ที่เล่าเรื่องราวในอดีต แต่มันยังเป็นพื้นที่สำหรับการตั้งคำถาม การเรียนรู้ และการสร้างบทสนทนาใหม่ ๆ ผ่านศิลปะการแสดง ที่สามารถสะท้อนถึงความหลากหลายของมุมมองในสังคม และกระตุ้นให้ผู้ชมได้พิจารณาคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในทุกยุคทุกสมัย

การทำทนายกรอบบทบาททางเพศและอำนาจ

ตัวละครของท้าวศรีสุธารจันท์ ถูกถ่ายทอดในฐานะผู้หญิงที่ต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอด โดยใช้ปัญญาและเรื่อร่า เพื่อให้เกิดการยอมรับในโลกที่ผู้ชายเป็นใหญ่หรือเป็นผู้ปกครอง และยังสะท้อนความซับซ้อนของตัวละครที่ต้องเผชิญหน้ากับความขัดแย้งทางศีลธรรม ความถูกต้องและการแบกรับปัญหาต่าง ๆ ของสังคมในยุคนั้น รวมถึงการตัดสินใจการตีความเรื่องนี้เป็น การตั้งคำถามผ่านสื่อของบทบาทที่กำหนดไว้ให้กับเพศหญิงในบริบททางประวัติศาสตร์ และในปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจและคุณธรรม

ในซีรีส์ แม่หยั่ว สะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของอำนาจที่มีได้ทำหน้าที่เป็นเพียงเครื่องมือในการควบคุมหรือบงการผ่านสติปัญญาและกลยุทธ์ทางการเมืองเท่านั้น หากแต่ยังแฝงไว้ด้วยความขัดแย้งทางจิตใจและปัญหาด้านคุณธรรมของตัวละคร อำนาจในเรื่องถูกนำเสนอในฐานะพลังที่ผลักดันให้ตัวละครต้องตัดสินใจและกระทำการในสถานการณ์ที่ท้าทายหลักจริยธรรม โดยการกระทำของตัวละครหลายตัวสะท้อนการละเมิดหรือการต่อรองกับกรอบคุณธรรมที่สังคมยึดถือ อันชี้ให้เห็นว่าการแสวงหาและการดำรงอำนาจในบริบททางการเมืองมิได้แยกขาดจากปัญหาทางศีลธรรม หากแต่เป็นกระบวนการที่เต็มไปด้วยความย้อนแย้งและความคลุมเครือทางคุณค่า

การตีความประวัติศาสตร์ผ่านมุมมองใหม่

การเล่าเรื่องในซีรีส์ แม่หยั่ว มิได้มุ่งเน้นเพียงการถ่ายทอดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ตามบันทึกที่มีอยู่ หากแต่ทำหน้าที่เป็นจุดเริ่มต้นในการเปิดพื้นที่ให้ผู้ชมและผู้สนใจด้านประวัติศาสตร์ได้ร่วมกันพิจารณาอดีตในเชิงวิพากษ์ และค้นหามิติใหม่ของ “ความจริงทางประวัติศาสตร์” การเปิดโอกาสให้ผู้ชมสามารถแสดงความคิดเห็นทั้งในลักษณะเห็นด้วยหรือเห็นต่าง สะท้อนแนวคิดสำคัญที่ว่า ศิลปะการแสดงมิได้เป็นเพียงสื่อบันเทิง หากแต่สามารถทำหน้าที่เป็นพื้นที่แห่งการตั้งคำถาม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการแสวงหาคำตอบที่เพิ่มเติมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โดยเริ่มต้นจากความสนใจที่เกิดขึ้นจากการรับชมละครหรือซีรีส์ นำไปสู่การค้นคว้า ตรวจสอบข้อเท็จจริง และการทำความเข้าใจบริบททางสังคมและการเมืองในอดีตอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ในขณะเดียวกัน ซีรีส์ แม่หยั่ว ยังนำเสนอภาพของท้าวศรีสุดาจันทร์ในมิติที่แตกต่างจากการจารึกแบบเดิม ซึ่งมักมองตัวละครดังกล่าวในฐานะ “ผู้ร้ายทางประวัติศาสตร์” เพียงด้านเดียว โดยการเล่าเรื่องได้ขยายมุมมองไปสู่การมองท้าวศรีสุดาจันทร์ในฐานะมนุษย์คนหนึ่งที่มีอารมณ์ ความรู้สึก ความหวาดกลัว และความใฝ่ฝัน อีกทั้งยังสะท้อนบทบาทของการเป็นสตรีและมารดาในบริบททางสังคมของยุคสมัย การนำเสนอในลักษณะนี้ช่วยสร้างความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในประวัติศาสตร์ และเปิดพื้นที่ให้ผู้ชมได้พิจารณาถึงความเป็นธรรมในการตีความและการจดจำอดีต ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ร่วมสมัยอย่างมีวิจารณญาณ

มุมมองเพศประเด็น LGBTQ

ชีรีส์ แม่หิ้ว ได้นำเสนอประเด็นความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) อย่างชัดเจนผ่านตัวละครทั้งในระดับตัวละครหลักและตัวละครรอง โดยตัวละครหลักที่สะท้อนประเด็นดังกล่าวอย่างเด่นชัด ได้แก่ ท้าวศรีสุตาจันทร์ (จินดา) และท้าวอินทรเทวินพจิรา (ตันหยง) ซึ่งผู้สร้างได้ออกแบบความสัมพันธ์ของตัวละครทั้งสองให้มีลักษณะของความเสนหาและความผูกพันทางอารมณ์ที่ค่อย ๆ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ฉากการพบกันครั้งแรก การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไปจนถึงวาระสุดท้ายของเรื่อง อันสะท้อนความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งเกินกว่ามิตรภาพทั่วไป

ฉากสำคัญที่สะท้อนประเด็นนี้อย่างชัดเจน คือฉากการทลายในช่วงที่นางจินดา หรือ ท้าวศรีสุตาจันทร์ ถูกกลืนโทษด้วยการโยนหาวายจนได้รับบาดเจ็บสาหัส โดยนางตันหยงหรือ ท้าวอินทรเทวินพจิราเป็นผู้เข้ามาดูแล ทายา และแสดงออกถึงความห่วงใยผ่านภาษากาย เช่น การสัมผัสและการก้มจูบบริเวณแผลหลัง ฉากดังกล่าวทำหน้าที่เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครทั้งสอง และเป็นฉากที่เปิดเผย “ความลับ” ซึ่งกันและกันรับรู้ โดยตันหยงตระหนักถึงความลับของจินดา และในขณะเดียวกัน จินดาก็รับรู้ความลับของตันหยง คือความรู้สึกเสนหาและความรักที่มีต่อสตรีเพศเดียวกัน ซึ่งในบริบทของสังคมยุคนั้น ถือเป็นการกระทำที่ขัดต่อจารีตและบรรทัดฐานทางสังคม

การนำเสนอความสัมพันธ์ดังกล่าวมิได้ใช้บทสนทนาที่เปิดเผยโดยตรง หากแต่สื่อความหมายผ่านสัญลักษณ์และภาษากาย เช่น การกอด การสัมผัส และท่าทางที่แสดงถึงความจริงใจและความไว้วางใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านสัญลักษณ์วิทยาการแสดงที่ชี้ให้เห็นว่าภาษากายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสื่อสารความหมายเชิงอารมณ์และความสัมพันธ์ระหว่างตัวละคร (ธนัชพร กิตติก้อง, 2563) การนำเสนอในลักษณะนี้ช่วยขยายกรอบการรับรู้เกี่ยวกับเพศสภาพในศิลปะการแสดงไทยร่วมสมัย และสะท้อนความพยายามของผู้สร้างในการเปิดพื้นที่ให้กับความหลากหลายทางเพศในบริบทประวัติศาสตร์อย่างละเอียดอ่อนและมีชั้นเชิงทางศิลปะ

ความสัมพันธ์ที่ท้าทายกรอบสังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างนางจินดาและนางตันหยงถูกนำเสนอในลักษณะที่ท้าทายกรอบความคิดและขนบธรรมเนียมทางสังคมดั้งเดิม โดยเฉพาะในบริบทของความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) การเล่าเรื่องดังกล่าวสะท้อนความพยายามของตัวละครในการดำรงชีวิตตามอัต

ลักษณะ ความรู้สึก และความปรารถนาของตนเอง แม้ว่าสังคมในบริบททางประวัติศาสตร์จะยังไม่เปิดรับ และมองความสัมพันธ์เช่นนี้ว่าเป็นสิ่งที่ผิดไปจากธรรมชาติหรือขัดต่อจารีต ความสัมพันธ์ของตัวละครทั้งสองจึงกลายเป็นภาพแทนของการต่อสู้ระหว่างปัจเจกบุคคลกับโครงสร้างทางสังคมที่กดทับเสรีภาพทางเพศและอารมณ์

ในบริบทดังกล่าว ตัวละคร “ตันหยง” ถูกสร้างให้มีความเข้มแข็งในการยืนหยัดต่อความรู้สึกและอัตลักษณ์ของตนเอง แม้จะต้องเผชิญกับแรงกดดันจากสังคมและสถานะทางอำนาจที่ตนดำรงอยู่ การเล่าเรื่องในซีรีส์ช่วยเปิดมุมมองให้ผู้ชมเข้าใจประสบการณ์ของบุคคล LGBTQ+ ในฐานะผู้หญิง ที่ต้องเผชิญกับการตัดสิน การจำกัดเสรีภาพ และการควบคุมทางสังคมซ้อนทับกันทั้งในมิติของเพศสภาพและอำนาจ

การแสดงอารมณ์และความรู้สึก

ความสัมพันธ์ระหว่างนางจินดาและนางตันหยงสะท้อนความรักและความผูกพันที่ไม่อาจอธิบายได้ด้วยกรอบความคิดแบบรักต่างเพศเป็นศูนย์กลาง (heteronormativity) โดยเฉพาะบทบาทของตันหยงที่แสดงออกถึงความรัก ความห่วงใย และความทุ่มเทต่อจินดา อย่างชัดเจน การนำเสนอความสัมพันธ์ที่มีได้ยึดโยงกับเพศสภาพเพียงอย่างเดียว ช่วยสร้างพื้นที่ให้ผู้ชม LGBTQ+ ได้รู้สึกถึงการยอมรับและการมีตัวแทนในสื่อกระแสหลัก ตันหยงถูกถ่ายทอดในฐานะผู้ที่มุ่งมั่นดูแลและปกป้องจินดา แม้ต้องเผชิญกับอุปสรรคและความเสี่ยงจำนวนมาก ขณะเดียวกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังสะท้อนการยอมรับในตัวตนของอีกฝ่ายผ่านทั้งวจนภาษาและอวัจนภาษา อันแสดงถึงความเท่าเทียม การสนับสนุน และความเข้าใจซึ่งกันและกันในฐานะมนุษย์

การยอมรับและการเป็นตัวแทนในสื่อ

ซีรีส์ แม่หยัว นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างนางจินดาและนางตันหยงอย่างสมจริงและละเอียดอ่อน ทั้งในเชิงภาพและการเล่าเรื่อง การถ่ายทอดความชื่นชมในความงามของจินดาผ่านสายตาของตันหยง รวมถึงการยกย่องความกล้าหาญและภาวะผู้นำของจินดา ช่วยขยายมิติของความสัมพันธ์ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ฉากสำคัญ เช่น ฉากจมน้ำที่นางจินดาเป็นผู้โอบกอดนางตันหยง ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของการปกป้อง ความไว้วางใจ และความผูกพันทางอารมณ์ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจต่อประเด็น LGBTQ ในบริบทสังคมไทย

การนำเสนอภาพความสัมพันธ์ดังกล่าวในสื่อกระแสหลักมีส่วนช่วยลดอคติ และเปิดโอกาสให้เกิดการตีความใหม่เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ ความสัมพันธ์ของนางจินดา

และนางต้นหยงจึงไม่เพียงสะท้อนพลังของความรักและความเข้าใจที่สามารถก้าวข้ามอุปสรรคทางสังคม หากยังช่วยเสริมสร้างพลังเชิงบวกให้กับผู้ชมกลุ่ม LGBTQ+ ที่อาจกำลังเผชิญกับความท้าทายในการใช้ชีวิตตามอัตลักษณ์ของตนเอง

ในขณะเดียวกัน ซีรีส์ยังชี้ให้เห็นข้อสังเกตเชิงโครงสร้างเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในความสัมพันธ์ การต่อสู้เพื่อความเท่าเทียม การถูกจำกัดเสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิตของตนเอง รวมถึงการลงโทษและความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นภายใต้ระบบอำนาจแบบชายเป็นใหญ่ ซึ่งล้วนเป็นประเด็นสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างประวัติศาสตร์ ศิลปะการแสดง และสังคมร่วมสมัยอย่างมีนัยสำคัญ

บทสรุป

บทความเรื่อง ซีรีส์แม่หยั่ว: มุมมองที่ต่างของท้าวศรีสุตาจันทร์ผ่านกระบวนการทัศนทางศิลปะการแสดง เป็นการสะท้อนมุมมองการรับชมและการวิเคราะห์ของผู้เขียนต่อการสร้างสรรค์ซีรีส์ แม่หยั่ว ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการบูรณาการองค์ความรู้จากหลากหลายศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นนิเทศศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ ศิลปะการแสดง และประวัติศาสตร์ การผสมผสานดังกล่าวสามารถอธิบายได้ในเชิงวิชาการว่าเป็น “การบูรณาการข้ามศาสตร์” (interdisciplinary integration) ซึ่งช่วยขยายกรอบการตีความและเพิ่มมิติของการเล่าเรื่องทางประวัติศาสตร์ให้มีความลุ่มลึกและหลากหลายยิ่งขึ้น

ท้าวศรีสุตาจันทร์ในฐานะสตรีสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ได้ถูกบันทึกไว้ในเอกสารหลายฉบับโดยมักปรากฏในภาพลักษณ์เชิงลบ อันสอดคล้องกับข้อสังเกตทางประวัติศาสตร์ที่ว่า “ผู้ชนะคือผู้เขียนประวัติศาสตร์” การสร้างสรรค์ซีรีส์ แม่หยั่ว จึงเป็นความพยายามในการตั้งคำถามและทบทวนการจดจำทางประวัติศาสตร์ดังกล่าว ผ่านการนำเสนอในมุมมองใหม่ที่ไมตัดสินตัวละครเพียงด้านเดียว แต่เปิดพื้นที่ให้ผู้ชมได้พิจารณาความซับซ้อนของมนุษย์ในบริบทอำนาจและสังคมของยุคสมัย

ในมิติด้านนิเทศศาสตร์ การสร้างสรรค์ซีรีส์ แม่หยั่ว ยังคงยึดหลักการผลิตงานตามกรอบแนวคิดของศาสตร์การสื่อสาร โดยการใช้การแสดงและศิลปะการเล่าเรื่องเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดประเด็นที่มีความซับซ้อนและละเอียดอ่อนให้เข้าถึงผู้ชมได้อย่างชัดเจน การสื่อสารในซีรีส์ปรากฏในหลากหลายมิติ ทั้งในด้านการสร้างสรรค์เนื้อหาและการตีความความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายใต้โครงสร้างชนชั้นการปกครองของสังคม ผ่านการนำเสนอ

อารมณ์และความรู้สึกของตัวละครในลักษณะที่ขยายเกินความเป็นจริง อันเป็นกลวิธีทางศิลปะ เพื่อเน้นย้ำความขัดแย้งและแรงกดดันทางสังคม ทั้งนี้สามารถอธิบายกระบวนการสื่อสารดังกล่าวได้ผ่านแนวคิดการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ซึ่งสะท้อนผ่านปฏิสัมพันธ์และความขัดแย้งระหว่างตัวละคร รวมถึงการปรับตัวของตัวละครจินดาที่แสดงให้เห็นทั้งด้านบวกและด้านลบของการสื่อสารควบคู่กันไป นอกจากนี้ ยังปรากฏมิติของการสื่อสารเชิงวัฒนธรรม (Cultural Communication) ที่สะท้อนคุณค่าเรื่องความกตัญญู ความสำคัญของครอบครัว และบทบาทของสตรีภายใต้ฐานันดรศักดิ์ในสังคมโบราณ โดยซีรีส์ได้เปิดพื้นที่ให้ผู้ชมตั้งคำถามและถกเถียงต่อประเด็นเชิงวัฒนธรรมดังกล่าว ขณะเดียวกัน อิทธิพลของสื่อ (Media Influence) ในซีรีส์ แม่หยั่ว มิได้จำกัดอยู่เพียงการให้ความบันเทิง หากแต่มีบทบาทในการสร้างการรับรู้และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้ชมต่อบทบาทของผู้หญิงและการตีความเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ผ่านการนำเสนอความซับซ้อนของตัวละครเอกที่ต้องเผชิญกับความคาดหวังจากสังคมและการตัดสินใจในชีวิต ซึ่งเอื้อต่อการเชื่อมโยงประสบการณ์การรับชมกับการสะท้อนคิดในชีวิตจริงของผู้ชม

ในด้านศิลปะการแสดง ซีรีส์ แม่หยั่ว แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานองค์ประกอบทางศิลปะการแสดงอย่างหลากหลายและมีคุณภาพ จนสามารถนับได้ว่าเป็นผลงานที่มีส่วนช่วยยกระดับมาตรฐานของละครโทรทัศน์ไทย ทั้งในมิติของการแสดง การกำกับ และการออกแบบองค์ประกอบการผลิต โดยทุกองค์ประกอบทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อสร้างประสบการณ์การรับชมที่มีคุณค่าและน่าจดจำ ผู้กำกับมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการเล่าเรื่องผ่านการวางโครงสร้างเรื่อง การจัดจังหวะอารมณ์ และการสร้างสมดุลระหว่างอารมณ์ที่หลากหลาย ตลอดจนการใช้มุมกล้องและการจัดองค์ประกอบภาพเพื่อเน้นย้ำความสำคัญของตัวละครและการกระทำในแต่ละช่วงเวลา ส่งผลให้ผู้ชมสามารถเข้าใจอารมณ์และบริบทของเรื่องได้อย่างลึกซึ้ง ขณะเดียวกัน การแสดงของนักแสดงสามารถถ่ายทอดอารมณ์ที่ซับซ้อน ความขัดแย้งภายใน ความรักในหลากหลายมิติ และความสูญเสียได้อย่างสมจริง ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเชื่อมโยงระหว่างผู้ชมกับตัวละคร นอกจากนี้ องค์ประกอบทางศิลปะอื่น ๆ เช่น แสง สี เสียง อุปกรณ์ประกอบฉาก และเครื่องแต่งกาย ยังถูกนำมาใช้อย่างมีนัยสำคัญในการสร้างบรรยากาศและเสริมอารมณ์ของเรื่อง อันสอดคล้องกับหลักการของศิลปะการแสดงที่มุ่งถ่ายทอดความหมายและอารมณ์อย่าง

ครบถ้วน จึงอาจกล่าวได้ว่าซีรีส์ แม่หยั่ว เป็นตัวอย่างที่ดีของการใช้ศิลปะการแสดงในการเล่าเรื่องที่สามารรถเข้าถึงจิตใจผู้ชมได้อย่างแท้จริง

โดยสรุป ซีรีส์ แม่หยั่ว เป็นตัวอย่างสำคัญของการนำเสนอประวัติศาสตร์ผ่านศิลปะการแสดงที่บูรณาการศาสตร์หลากหลายเข้าด้วยกัน ทั้งด้านประวัติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และศิลปะการแสดง โดยมีเป้าหมายเพื่อเปิดมุมมองใหม่ต่อบทบาทของผู้หญิงในประวัติศาสตร์ไทย การสร้างสรรค์ละครโดยใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์เป็นฐาน มิได้จำกัดอยู่เพียงการผลิตเพื่อความบันเทิง หากแต่ยังทำหน้าที่กระตุ้นให้ผู้ชมพิจารณาอดีตในมิติที่หลากหลาย และตระหนักว่าประวัติศาสตร์มิได้มีเพียงความจริงด้านเดียว การนำเสนอที่ชวนให้คิดวิเคราะห์และตั้งคำถามจึงสะท้อนพลังของศิลปะการแสดงในฐานะเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ไทยอย่างลุ่มลึกและรอบด้าน อีกทั้งยังอาจถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่มีคุณค่าสำหรับผู้สนใจศึกษาประวัติศาสตร์ชาติไทยในมุมมองที่แตกต่างออกไป

เอกสารอ้างอิง

- กัจจกร หลุยยะพงศ์. (2556). ภาพยนตร์กับการประกอบสังคม ผู้คน ประวัติศาสตร์ และชาติ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัจจกร สุนพงษ์ศรี. (2560). *สุนทรียศาสตร์ หลักปรัชญาศิลปะ ทฤษฎีทัศนศิลป์ ศิลปะวิจารณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไกล่รุ่ง ภู่อ่อนโสม. (2563). อำนาจของผู้หญิง: การท้าทายความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับแนวคิดปีตาธิปไตยในนวนิยายสมัยใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์กับสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 6(1), 43-61.
- ชาติรี เฉลิมยุค, ม.จ. (2544). *จดหมายเหตุ สุริโยไท* (พิมพ์ครั้งที่ 6). บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. (2552). *สุนทรียศาสตร์เพื่อนิเทศศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 6). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ทิพย์ภาศิริ แก้วเทศ. (2561). การเปลี่ยนผ่านละครโทรทัศน์ไทยจากยุคแอนะล็อกสู่ยุคดิจิทัล. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 13(2), 266-275.

- ธนัชพร กิตติก้อง. (2563). *การแสดง Performance: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพอร์ฟอร์แมนซ์*.
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิริยาภรณ์ จุณหะวิทย์. (2554). *สุดยอดผู้นำหญิง (คนแรก) ทั่วโลก*. สำนักพิมพ์ก้าวแรก.
- สกุล บุญยทัต. (2560). *โรงมหรสพแห่งความสงบงาม (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. Arty HOUSE ในเครือ
บริษัท เอพีจี มีเดีย พลัส จำกัด.
- สดีไส พันธ์มโกล. (2565). *ศิลปะของการแสดง (ละครสมัยใหม่)*. บริษัท เทวา อาร์ต เอ็นเตอร์
สตูดิโอ จำกัด.
- สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม. (2551). *การบริหารจัดการงาน
อุตสาหกรรมศิลปวัฒนธรรม*. บริษัท เซเวน พรินติ้ง กรุป จำกัด.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2544). *ท้าวศรีสุดาจันทร์ “แม่หยั่วเมือง” ใครว่าหล่อนชั่ว? (พิมพ์ครั้งที่ 3)*.
บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน).
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ.